

МАРИЙСКИЙ АССР КУЛЬТУРА МИНИСТЕРСТВО
КАЛЫК ТВОРЧЕСТВО ПӨРТ

КЕЧЕ ЛЕКМЕ ГОДЫМ

ИК КЫДЕЖАН
ПЬЕСА-ВЛАК

ЙОШКАР-ОЛА
1956

И. ВАСИЛЬЕВ

АВА

(Эстрадный дуэт).

МОДШОВЛАК

Алла Афанасьевна Липатова — писе ўдрамаш.
Павел Иванович Калугин — геолог, илалшырак.

Кас. Устел коклаште шинчыше Калугин кагазым ойыркала.
Омсам эркин пералтыме йўк шокта, Калугин пелештенат ок шукто — пөлемыш Липатова нисын пурен шогалеш.

Калугин (*тудын йўбак орын ончен*). Те мый декем?

Липатова (*йўд шырғыжын*). Поро кас. Те мыйым ода пале? Липатова, Алла Афанасьевна. Ме тендан дене Мария Петровна пачерыштыже вашлийнна ыле.

Калугин (*шинчапунжым нөлталын*). Мария Петровна дене?..

Липатова (*вашкен*). Неужели тидым монден улыда? Шарнеда: ме йожекынак шинчышна, мый эше тыланда сакыр атым пуышым да те кум падрашым шканда пыштышда?

Калугин ала-мом пелештынеже.

А вот шарналтыза: мый шемалге йошкар платным чиенам ыле, а шўшаже — ошо, тўрлыман... Ну вот, шарналтышда, шинчада гычак ужам, шарналтышда! (*Писын шинчеш.*) Те огыда мондо манын, мый ўшаненам. Ме иканаштак, ваш-ваш мут пелештыдеак, умылышна — мый тидым тунам вигак шижым. Паледа, ўдрамашын ала-могай посна шижмашыже уло...

Калугин (*нимом ышташ орын*). Проститлыза...

Липатова (*умбакыже умша почашат эрыкым ок ну*). Проститлаш йодмыда огеш кўл. Ораш нимолан — те огыл, пытаргыш жапыште лишыл пошкудем-влакат мы-

йым пален огыт керт. Теве тентгече Мария Петровна йодеш: «Шўмбелем, мо лийын улыда? Пеш пытенда, черланыше егла веле койыда». Мый тудлан манам: «Тиде черлан ынде латиндеш ий темын». Тиде чер огыл гын, мый тышке толам ыле мо? Еным тыге беспоконтлаш мыланем сай шонеда?

Калугин. Колыштса, те йонгылыш лийында — мый врач омыл вет.

Липатова. Уке, уке, те лачак врач улыда, мыйым эмлен кертше врач. Павел Иванович, тендам нелын черланыше ег семын йодам. Мыйын ынде ик таза верат кодын огыл, пўтын чонем когарген пытен...

Калугин (*тудын ойлымыжым кўрлаш төчен*). Чыталтыза...

Липатова. Юмо гай лийза, мыланем чыла ойлен пытараш мутым пуыза. Вет преступникланат пытаргыш мутым пуат! Мый тендан ончылан ава шўмым почнем.

Калугин (*чытен кертде*). Но мый нимат ом умыло! Липатова. Умыледа, только сөрвален йодам: колыштса. Те чыла умыледа, те поро шўман ег улыда!

Калугин кугун шўлалта, кидшым колышташ ямде лийме семын ырсла пыштен, креслыш энгертен шинчеш.

Марья Петровна тендан нерген тыге ойла: «Те тыглай ег огыл, а суксо улыда». Мыят шоналтышым: «Ну, тугеже, тендам мыланем юмо колтен». Те паледа, тентгече мартен мый юмылан ўшанен омыл, но тентгече кастене ўдыремлан каласышым: «Томочка, тўнямбалне але юмо уло! Теве ужат, Павел Иваныч мыланна полша». (*Кумыл нөлталтын.*) Павел Иванович! Мыйын пиалдыме ўдыремлан омсам почса!

Калугин (*чурк лийын, тудын йўбакыше лўдын ончалеш*). Омсам? Могай омсам?

Липатова. Омсам — ончыкылыкыш. Ончыкылык илышыш! (*Тудын кидшым кучен.*) Сөрвален йодам, «ом керт» манын ида пелеште. Те өпкелаш ода тўнал! Тудо куд ияш улмыж годымак почеламутым возен ыле. (*Лудеш.*) «Укшер валне кайык тёрштылеш»... Пеш сылне почеламут, мыйын тунам шинчавўдемат лекте! Те шкак ужыда: институтым тунем пытарымекеже, тудо иктаж-могай кугу произведенийым воза — почеламутан романым але трагедийым... (*Калугин чытен кертдымын тарвана.*) Ида ўчаше, ида ўчаше, — мый аваже улам, шке шочшем

сайрак палем. Только тудлан тунемаш эрыкым пуыза, үдырем литература пашашке уло шүмжө дене пижын!

Калугин (*шыдешкен*). Шогыза, мый никузе умылен ом керт... Тек тунемже.

Липатова (*кычкыралын*). Мо? Тугеже те келшеда? (*Тудын кидшым руалтен, шокишын рўза*.) Тау. Мый дечем, үдырем дечат тыланда кугу тау. Шүм гыч лекше тау.

Калугин (*өрын*). Шогыза... молан?

Липатова. Кунам мый тендам ужым, шканем вигак каласышым: «Тиде егын шүмжө — шортньө». Вот те мыйым умылышда, полшаш келшышда... А чүчүжө — родной чүчүжө — институт директор — те паледа, мом тудлан каласен? (*Огарен*.) «Тый вараш кодынат, институтыш прием уже пытен». Шочмо шүжаржын үдыржылан тыгай мутым каласаш — янлык лияш күлеш. Мо? Теат тидлан шыдешкеда — мый тендан шинчада гычак ужам.

Калугин (*кидишым кок велке шаралтен*). Колыштса, мый йөршын өрам...

Липатова (*коклаш пурен*). Те гына огыл, чылан өрынит, Мария Петровна оила: «Те ава улыда, шке шочшо верч чот кучедалза». А мый мом ыштен кертам? Мый шкетын, а нуно латкандашын — латкандаш институт, а иктат огеш пурто, те умыледа?

Калугин. Бнде умылаш тўгалмемла чучеш. А молан огыт пурто?

Липатова (*ойгырен*). Мыят тыгак манам: молан? Ушан, пеш умылышо айдеме, чыла ыштен моштышо — ялт мыйын гаем, мыйын копием! Да тыге йочам индырат. Мый нунылан вигак каласышым: «Тиде варварство! Те ужар озымым тошкеда!» (*Йўкым волтен*.) Мый тыланда секрет семын ойлем: ветеринарный институтышкат йодмашым пуэн улына ыле — пиалдыме үдырем кушко шуктеныт вет! Туштат ала-могай очко ситен огыл. (*Калугин шагатшым шолып ончалеш, кугун шўлалта*.) Уна театр кугун шўлалтеда, а шочмо авалан кузерак? Мый тыланда вигак ойлем: тиде очколан верчын мыйын шинчамлан выди-вуди коеш! Товатлем, очко нерген ойлыдымо ег те первый улыда. А кунам мый тендан деке толаш лектым, мый паленам, мый шижинам — мый керек-мо-гынат изиш психолог улам... Тыгеже те тудым пуртеда?

Калугин (*ялт өрын*). Пургем? Кушко?

Липатова. Литературный институтыш. Мый тылан-

да ойлем-ыс — тудо уло шүмжө дене литература пашалан пижын!

Калугин. Литературный институтыш? Шогыза, кузе мый тудым пуртен кертам?

Липатова (*эскерен колыштын*). А кузе те огыда керт?

Калугин (*вачыжым тарватен*). Ормаш... Те ала-могай палаш лийдыме үдрамаш улыда...

Липатова (*лўдын*). Павел Иванович, те кызыт гына сөрышда вет.

Калугин. Мом мый сөренам?

Липатова. Те шкак каласышда: «Тек тунемже».

Калугин. Раш. Способностьшо уло гын, тек тунемже. А уке гын, кузе?

Липатова. Тугеже тудым пуртыза! Те вет директор улыда?

Калугин (*өрмалген*). Кө директор?

Липатова. Те.

Калугин. Мый директор? (*Креслыш энтертен шинчын, воштылеш*.)

Липатова (*лўдын*). Павел Иванович!

Калугин (*воштылмо кокла гыч*). Директор... Тыгай күлдымашым тыланда кө ойлен?

Липатова (*өрын*). Кузе тыге? Ом умыло...

Калугин (*шыдын*). Вот шол — мыят ом умыло!

Коктынат өрын ваш ончат.

Липатова (*сумка гыч чытырьше кидше дене записной книжкам луктеш да почын лудеш*). Павел Иванович Бессонов, институт директор. (*Шинчажым тудын ўмбак нөлталын онча*.)

Калугин. Павел Иванович Бессонов? А-а... (*Веселан*.) Да, да... чыным ойледа. Только мый, умыледа, Бессонов омыл, а Калугин улам.

Липатова. Калугин?!

Калугин. Павел Иванович Калугин.

Липатова (*изи пауза деч вара, пенгыдын*). Тыге лийын ок керт.

Калугин. Лийын ок керт гынат, чын.

Липатова. Ормаш! (*Ушан дене*.) Но те шарнеда— мый тыланда эше сакыр атым пуышым да те шканда пыштышда...

Калугин (*коклаш пурен*). Нелеш ида нал, мый ча-
йым сакыр деч посна йуам.

Липатова (*могкоч ёрын*). Сакыр деч посна? Мем
те ойледа? (*Тошто семынак келшыде*.) Но те тыге йоже-
кынак шинчышда, Мария Петровна воктене...

Калугин. Могай Мария Петровна воктене?

Липатова. Круглова Мария Петровна воктене...

Калугин. А кё тугай Круглова?

Липатова. Кузе — те огыда пале?

Калугин. Первый гана колам.

Липатова (*кумыл вольшо ййк дене*). Ормаш...
Вуй ушетат йомеш! (*Уэш записной книжкам луктын, йй-
кын лудеш*.) Советский урем, 15-ше номеран пёрт, 4-ше
номеран пачер. Бессонов. (*Вучышыла Калугин үмбаке
онча*.)

Калугин. Тиде информации тоштемьн. Бессонов
ынде Пушкинский уремыште ила.

Липатова. Пушкинский уремыште?! (*Ушаныды-
мын*.) Кушеч те паледа?

Калугин. Кузе палаш огыл, вет мый тушто лу ий
иленам? Ме тудын дене кодшо арняште гына пачерым
вашталтенна.

Липатова. Вашталтенда? Могай вучыдымаш!

Калугин. Уке, нимат огыл, мыланем тыште келша.

Липатова (*йёршеш ёрын*). Но те... те ялт икгай
ульда.

Калугин. Икгай? Мом те ойледа? Бессонов ош
упан-ыс.

Ормашан пауза.

Липатова (*кынелеш, чот шыдешкен*). А мый уш-
дымо семын тыште шогылтам!

Калугин (*ласкан*). Нимат огыл.

Липатова. Тыланда, очыни, нимат огыл, мыланем
кажне минут шерге. Тендан верч тынар жапым йомда-
рышым!

Калугин (*шыдешкен*). Мыланем верч?

Липатова. Удрамашын йонгылыш лиймыжым
ужында гын, мыскылашыже молан?

Калугин. Кё мыскыла?

Липатова. Те, те, Калугин йолташ! Логар кошкы-
меш ик шагат жап ойлем, а тудо умшакшыже вудым по-
дыл шинчын. Кеч ик мутым пелештем ыле!

Калугин. Вет те шкак мыланем умша почашат
эрыкым ышда пу!

Липатова (*кычкырла*). Тыланда, конечно, шүвал
колташ веле, а мыйын удырем але тунемаш пурен огыл!
(*Кенета шып лиеш, шинчеш*.) Кеч те иктаж-мом ыштыза.
Мыланем ынде кушко каяш? Латкандаш институтыш
коштын савырненам.

Калугин. Бессонов дене ойлен налза, тудын деке
пурен лекса.

Липатова (*ойгырен*). Кажныже вес ег үмбаке
шүкалаш төча. Мече семын егым кышкылтыт. Уке, тетла
мый нигушкат ом кай.

Калугин. Молан?

Липатова. А вот молан: те мыйын көргыштем чыла
когартарен пытарышда. Эн святой ушаным—енлан уша-
нымашым—пытарышда. Мыйын ынде вер гыч тарванашат
үнарем пытыш. Йодмем шуктымешкыда тыгак шинчаш
түналам.

Калугин (*изгылме семын*). Тыгай... үнар пыты-
маш... тендан чүчкыдын лиеда?..

Липатова. Чүчкыдын. Доктор мыланем чоным пуд-
раташ огеш лий манын ойлен... Те, манеш, тыгай годым
шонен шуктыдымым ыштен кертыда! (*Кумыл тарватыше
ййк дене*.) Павел Иваныч! Полышлан киддам шуялтыза.
Советский гражданин деч йодмо семын мый тендан деч
йодам.

Калугин. Мый мом ыштен кертам? Ормаш... ВУЗ
шотышто нимогай пашамат уке. Нимогай пашамат уке —
колыда?

Липатова (*шыдешкыде*). Колам. Сонра омыл.

Калугин. Кумылем уло гынат, тыланда нимо денат
полшен ом керт. Ом керт.

Липатова (*кугун шўлалтен*). Уке, Павел Ивано-
вич, те ынеда полшо. «Полшыдем огеш шу», манын вигак
каласыза.

Калугин (*шыдешкен*). Могай те айдеме улыда!
Мый тыланда раш йылме дене умылтарем...

Липатова (*коклаш пурен, шыман*). А те, умылга-
раш төчымеш, лучо полшыза. Тендан полшен кертшаш-
дам мый шинчаончалтышда гычак ужам.

Калугин. Фу, ормаш веле! (*Верже гыч кынелеш,
пёрт мучко коштын савырна*.) Да те умылыза, мый геолог
улам!

Калугин (*коклаш пурен*). Нелеш ида нал, мый чаймы сақыр деч посна йўам.

Липатова (*могкоч ёрын*). Сақыр деч посна? Мом те ойледа? (*Тошто семынак келшыде.*) Но те тыге йожекынак шинчышда, Мария Петровна воктене...

Калугин. Могай Мария Петровна воктене?

Липатова. Круглова Мария Петровна воктене...

Калугин. А кё тугай Круглова?

Липатова. Кузе — те огыда пале?

Калугин. Первый гана колам.

Липатова (*кумыл вольшо йўк дене*). Ормаш... Вуй ушетат йомеш! (*Уэи записной книжкам луктын, йўкын лудеш.*) Советский урем, 15-ше номеран пёрт, 4-ше номеран пачер. Бессонов. (*Вучышыла Калугин ўмбаке онча.*)

Калугин. Тиде информации тоштемьн. Бессонов ынде Пушкинский уремыште ила.

Липатова. Пушкинский уремыште?! (*Ушаныдымын.*) Кушеч те паледа?

Калугин. Кузе палаш огыл, вет мый тушто лу ий иленам? Ме тудын дене кодшо арняште гына пачерым вашталтенна.

Липатова. Вашталтенда? Могай вучыдымаш!

Калугин. Уке, нимат огыл, мыланем тыште келша.

Липатова (*йёршеш ёрын*). Но те... те ялт икгай улыда.

Калугин. Икгай? Мом те ойледа? Бессонов ош ұпаң-ыс.

Ормашан пауза.

Липатова (*кынелеш, чот шыдешкен*). А мый ушдымо семьн тыште шогылтам!

Калугин (*ласкан*). Нимат огыл.

Липатова. Тыланда, очыни, нимат огыл, мыланем кажне минут шерге. Тендан верч тынар жапым йомдарышым!

Калугин (*шыдешкен*). Мыланем верч?

Липатова. Удрамашын йонгылыш лиймыжым ужында гын, мыскылашыже молан?

Калугин. Кё мыскыла?

Липатова. Те, те, Калугин йолташ! Логар кошкы-меш ик шагат жап ойлем, а тудо умшашкыже вудым по-дыл шинчын. Кеч ик мутым пелештем ыле!

Калугин. Вет те шкак мыланем умша почашат эрыкым ышда пу!

Липатова (*кычкырла*). Тыланда, конечно, шўвал колташ веле, а мыйын ўдырем але тунемаш пурен огыл! (*Кенета шып лиеи, шинчеш.*) Кеч те иктаж-мом ыштыза. Мыланем ынде кушко каяш? Латкандаш институтыш коштын савырненам.

Калугин. Бессонов дене ойлен налза, тудын деке пурен лекса.

Липатова (*ойгырен*). Кажныже вес ег ўмбаке шўкалаш тóча. Мече семьн егым кышкылтыт. Уке, тетла мый нигушкат ом кай.

Калугин. Молан?

Липатова. А вот молан: те мыйын кóргыштем чыла когартарен пытарышда. Эн святой ўшаным—енлан ўшанымашым—пытарышда. Мыйын ынде вер гыч тарванашат ўнарем пытыш. Йодмем шуктымешкыда тыгак шинчаш тўналам.

Калугин (*изгылтме семьн*). Тыгай... ўнар пыты-маш... тендан чўчкыдын лиеда?..

Липатова. Чўчкыдын. Доктор мыланем чоным пуд-раташ огеш лий маньн ойлен... Те, манеш, тыгай годым шонен шуктыдымым ыштен кертыда! (*Кумыл тарватыше йўк дене.*) Павел Иваныч! Польшлан киддам шуялтыза. Советский гражданин деч йодмо семьн мый тендан деч йодам.

Калугин. Мый мом ыштен кертам? Ормаш... ВУЗ шотышто нимогай пашамат уке. Нимогай пашамат уке — колыда?

Липатова (*шыдешкыде*). Колам. Сонра омыл.

Калугин. Кумылем уло гынат, тыланда нимо денат полшен ом керт. Ом керт.

Липатова (*кугун шўлалтен*). Уке, Павел Иванович, те ынеда полшо. «Польшыдем огеш шу», маньн вигак каласыза.

Калугин (*шыдешкен*). Могай те айдеме улыда! Мый тыланда раш йылме дене умылтарем...

Липатова (*коклаш пурен, шыман*). А те, умылга-раш тóчымеш, лучо полшыза. Тендан полшен кертшаш-дам мый шинчаончалтышда тычак ужам.

Калугин. Фу, ормаш веле! (*Верже гыч кынелеш, пёрт мучко коштын савырна.*) Да те умылыза, мый геолог улам!

Курык породым шымлем, кү-влакым — умыледа?

Липатова (*кугун шўлалтен*). Кў дене толашеда, тудланак вет тыгай йўштō улыда. Тендан шўм олмешат — кў. (*Тудын вельи кумык лийын.*) Йōра, мый тыланда ик мутым каласем, тунам те вигак келшеда.

Калугин (*йўшаныде*). Могай мутым?

Липатова (*йўжым волтен, локтызо кува семын*). Ин-яз.

Калугин. Ом умыло.

Липатова. Вес эллесе йылме тунемме курсыш, рушлаже, «курсы иностранных языков». Тиде тыланда пеш куштылго. Тушко пурташ полшыза — да чыла лиеш. Тунам мый «тыманмеш» тыжеч каем. Мутым пуэм!

Калугин (*чот шыдешкен*). Колыштса, кузе тыге?! Палыдыме енҗын пачерышкыже толын...

Липатова (*коклаш пурен*). Нелеш ида нал, мый тендан деке огыл, а Бессонов деке толынам. Те мыйым чарен огыда керг!

Калугин (*кычкырлен*). Мый ом ярсе, колыда? Ом ярсе! Мыйын кайшашем уло, мыйым тўжем паша вуча, мыланем корныш ямдылалташ кўлеш, а те, умыледа, тыште...

Липатова (*тыматлын*). Ямдылалтса, мый мешаем мо? Пōлем изи огыл. (*Пўкеным брдыжкō налын шинчеш.*) Пожалуйста.

Калугин (*ўстембалне кагаз коклаште кычалеш*). Кушто? Кушко чыкышым? Теве гына ўстембалне кия ыле.

Липатова. Мом кычалыда? Мый тыланда полшен кертам.

Калугин (*изылтмыла*). Те уже полшен улыда. Орат веле, паспорт! Заграничный паспорт — кушко лие?

Липатова (*колыштын*). Заграничный? Те вес элышке каяш ямдылалтыда?

Калугин (*изылтмыла*). Те тореш огыда лий гын, каяш логалеш. (*Кычалеш.*) Вўдыш пурен каймыла йомо!

Липатова. Мўндыркō каеда? Ала Китайыш?

Калугин (*кычалмым чарна, шекланен, тудын ўмбаке онча*). Колыштса, кушеч те паледа?

Липатова (*чон пудратен*). Ах, юмыжат, мый тидым шижынам. Мыйын Томочкамын ушыштыжо йўдшō-

кечыже Китай. Уке, тиде пўрымаш. Мый тыланда ойлем: мыйым тендан деке пўрымаш конден. (*Тудын деке кидышым шуен.*) Павел Иванович, ўдыремым пеленда налза!

Калугин. Мо?

Липатова. Сōрвален йодам, колыштса мыйым. Удыремын могайжым те огыда пале. Тудо изиж годсекак кўым йōраташ тўнгалын. Кум ияш улмыж годымак эрдене тўнгалын, кас лиймеш эре мландыште пургедеш ыле. Мый шыдешкем, ачаже кычкыра — нимат огеш полшо ыле. Мый тыланда чон почын ойлем: тиде призваний! Чынжымак палынеда гын, мый кеч-кунамат литературный институтлан тореш шогенам. Мо гынат, литература — тиде серьезный паша огыл, чын вет? Павел Иванович, тудым пеленда налза, тудо тыланда пеш сай полышкалыше лиеш.

Калугин (*изылт воштылмыла*). Туге шол! Кў шотышто тыгай кугу специалист...

Липатова (*пенгыдын*). Павел Иванович, теат вигак специалист шочын огыдал. Удырем тунем шуэш.

Калугин (*шыман*). Тунам вара кутырена. Иктаж вич ий гыч пурыза.

Липатова (*шокшын ылыжын*). Тудо пашам ыштыме кокла гыч тунемаш тўнгалеш. Да, да, производствышто тунемаш сайрак манын, кызыт газетлаштат возат. Павел Иванович, тудым чынак пеленда налза, те бпкелаш огыда тўнал: тудо ўдыр огыл, а поянылк.

Калугин (*кагаз коклаште кычалшыжла*). Тугеже, тудым кидда гыч ида мучышто, чоткыдырак кучыза.

Липатова (*шыде йўк дене*). Павел Иванович...

Калугин (*паспортым муын, куштылгын шўлалта*). А, вот кушто улмаш. (*Кўсенышкыже пыштен, Липатова вельи савырна, тура онча.*) Шотлан огеш тол... (*Шагатым ончалеш.*) Тыланда кузе, ом пале, а мыланем каяш жап. (*Кагазым поген опта.*)

Липатова (*тургыжланен*). Тиде пытаргыш мутда?

Калугин (*шыяпам налын*). Мый пачерем тўкылем.

Липатова. Павел Иванович, те тōрлатен кергдыме йонгылышым ыштеда!

Калугин. Пален лийза, сравоным пеленем налам.

Липатова (*пылышым шогалтен*). Те шкет иледа?

Калугин. Шкат ужыда. Каеда але кодыда?

Липатова (*пудранен*). Шогыза... Кузе те шкетын чылажымат ыштеда? Кō тыланда корныш ямдылалташ полшаш тўнгалеш?

К а л у г и н. Да, кузе-гынат кертам...

Л и п а т о в а (*кумыл нолталтын*). Колыштса, мый тендан деке шке ўдырем колтем.

К а л у г и н (*лўдын*). Молан?

Л и п а т о в а. Тудо корныш ямдылаш пеш уста, тидлан тудын талантше кугу! Чынже денак ойлаш гын, тудо еш илышлан шочшо икшыве. Мый просто кўранем: тудын марийже тўнямбалне эн пиалан пўр'енг лиеш.

К а л у г и н (*чоян*). Уке, извинитлыза.

Л и п а т о в а (*шкенжым достойно кучен*). Павел Иванович, те мыланем ўшаныза, ава лўм дене ойлем. Мый шке шочшем сайрак палем.

К а л у г и н. Ом ўшане. Тўнямбалне эн пиалан пўр'енг — тиде мый улам.

Л и п а т о в а. Те? Кузе те?

К а л у г и н. Мыйын ватем деч сайрак вате нигўнат уке. Те мыланем ўшаныза, марийже лўм дене ойлем.

Л и п а т о в а. Тыгеже, те ватан улыда? (*Кынет шогалын, мыскылалтышыла*.) Мый тидлан ўрмаш уке. Пўр'енг-влак первый логалше юбкым марлан наледат. Нунылан кўргў чон кўлеш мо? (*Койышланен*.) Тендан деке толмемлан шкемым шудалам. Ен деке йодын кошташ — тиде мыйын койышем огыл. Мый вожылшо койышемлан кўра ўмырем мучко чылажымат чытенам.

К а л у г и н (*аптраненрак*). Колыштса, мый Бессонов дене мутланен кертам. Тендан ўдырдан усталыкше уло гын, тудо полшен кертеш, шонем.

Л и п а т о в а (*кугешнен*). Пожалуйста, Калугин йолташ, мыланем условий нерген ида ойло.

К а л у г и н. Могай условий? «Тудын усталыкше уло гын»... веле маньым.

Л и п а т о в а (*шыдешкен*). Тудын усталыкше лиеш гын, тендан деч поснат ышталтеш ыле. Могай поро кумылан айдеме лектын! Усталыкше дене кеч-могай егат шканже верым муэш. (*Шыдын*.) Нимат огыл, зато юмо тудлан авам пуэн. (*Чот тургыжланен*.) Логарыштым пурын кўрлам, а шочшемлан верым муам! (*Кая*.)

К а л у г и н (*куштылгын шўлалта, сангаж гыч пўжвўдым ўштылеш*). Йўра эше вате нерген шонен луктым. А вет качымарий улмем тудо пала гын, мо лиеш ыле, а? (*Секундылан шинчажым кума, вуйжым рўзалта*.) Шинчамлан пычкемыш веле. Лучо шонаш огыл! (*Кая*.)

Ш о в ы ч